

18.11.2016

Dno 47/050/2016

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fi

LVM/1310/03/2016

OPETUSHALLITUKSEN LAUSUNTO KULJETTAJAUUDISTUKSEN LÄHTÖKOHDISTA

Opetushallitus esittää, että ajokortteihin liittyviä säädöksiä kehitettäisiin ammatillisen kuljettajakoulutuksen entistä paremmin huomioivaksi. Nykyiset säädökset mahdollistavat joidenkin asioiden toteutuksen eri tavalla. Esimerkiksi ajokorttikoulutuksen voi aloittaa hieman nuorempina kuin yleensä, L386/2011, 38§.

Ajokortti- ja ammattipätevyysdirektiivien ikäraajat sekä kansallisesti säädetyt velvoitteet monivaiheisesta ajokorttikoulutuksesta monimutkaistavat kuljettajien ammattipätevyys- ja ammatillisen koulutuksen järjestämistä. Ammattipätevyysvaatimusten osalta näihin on etsitty ja löydetty ratkaisuja liikenne- ja viestintäministeriön työryhmässä, työryhmän raportti 10/2012

Ammatilliselle toiselle asteelle siirrytään peruskoulun jälkeen noin 16-vuotiaina. Nykyiset ajokorttisäädökset mahdollistavat ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa raskaankaluston ajokorttikoulutuksen (ryhmän 2) aloittamisen teoria-opintojen osalta tuon ikäisenä. Ajo-opetus voidaan aloittaa ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa vuotta myöhemmin. Näistä säädöksistä huolimatta varsinaiset kuljettajatyön harjoittelut itsenäisesti jäävät aivan koulutuksen loppuvaiheisiin, jolloin myös ammatin osaamista tulee arvioida tutkinnon suorittamista varten. Hallituksen kärkihankkeisiin kuuluva ammatillisen koulutuksen reformi on kannustamassa koulutuksen etenemisen mahdollistamista opiskelijan henkilökohtainen kyvykkyys entistä paremmin huomioiden. Tähän kannustetaan mm. koulutuksen suoritusrahoitusosuudella.

Opetushallitus esittääkin harkittavaksi pakettiauton ajo-oikeuden ikärajan (henkilö- ja pakettiauto, B-luokka) alentamista esimerkiksi 17-vuoteen ammatillisen kuljettajakoulutuksen suorittamisen yhteydessä. Ikärajan alentamiseen liittyvä ehdotus on myös liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän raportissa 10/2014. Opetushallitus esittää, että ammatillisen kuljettajakoulutuksen osalta luovuttaisiin vaihteittaisesta ajo-opetuksesta.

Nykytilaa

Ammatillinen koulutus muodostuu ammatillisista perustutkinnoista ja lisäkoulutuksena suoritettavista ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista. Ammatillinen koulutus perustuu lakiin ammatillisesta peruskoulutuksesta (1998/630), asetukseen ammatillisesta peruskoulutuksesta (1998/811), lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (1998/631) sekä asetukseen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (1998/812).

Ammatillista perustutkinnoista annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa ja näyttötutkinnoista annetussa asetuksessa säädetään useista tutkinnoista, joihin sisältyy ammattikuljettajien vaatimukset ja koulutus. Näihin tutkintoihin sisältyy tutkinnon osana myös kuljetusalan perustason ammattipätevyys.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa ammatillisen perustutkinnon suorittaminen kestää yleisimmin noin kolme vuotta. Tutkinnon saa, kun kaikki tutkinnon perusteessa määritellyt tutkinnon osat on suoritettu. Kaikki perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa myös oppisopimuskoulutuksessa. Tutkinto ja siihen tarvittava koulutus toteutetaan Opetushallituksen vahvistamien tutkinnon perusteiden mukaan.

18.11.2016

Dno 47/050/2016

Oppisopimuskoulutus edellyttää työpaikkaa, jolla on käytettävissä tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten mukaisen koulutuksen järjestämiseen riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeellinen työvälineistö sekä ammattitaidoltaan pätevää henkilökuntaa, joka toimii opiskelijan vastuullisena kouluttajana. Oppisopimuskoulutuksen tietopuoliset opinnot järjestetään oppilaitoksen toimesta. Oppisopimukseen liitetään henkilökohtainen opiskeluohjelma, joka laaditaan Opetushallituksen vahvistamien tutkinnon perusteiden pohjalta.

Nykyinen ajokortin suoritusmalli perustuu määrämuotoisella opetuksella annettaviin valmiuksiin sekä kuljettajantutkinnossa (ajokorttiin liittyvät kokeet) osoitettuun osaamiseen. Ajo-oikeus raskaamman ajoneuvon kuljettamiseen (C- ja D-luokat) voidaan saavuttaa vasta henkilöauton (B-luokka) ajo-oikeuden saavuttamisen jälkeen.

Ammatillisessa kuljettajakoulutuksen valtakunnallisissa tutkinnon perusteissa kuljettajan osaaminen on kuitenkin laajempaa kuin pelkästään ajo-oikeuteen tähtäävässä ajokorttikoulutuksessa. Opetushallitus esittää, että tämä huomioitaisiin säädösten valmistelussa, jotta ajo-oikeuteen tähtäävä opetus ja ammattikuljettajana toimimisen opiskelu voitaisiin suunnitella paremmin kokonaisuutena. Tämä olisi sekä talouden että koulutukseen käytettävän ajankäytön kannalta tärkeää.

Henkilöauton ja pakettiauton (B-luokka) ajokorttiopetus on vaiheistettu. Nämä vaatimukset on suunniteltu kaikille ajokorttia suorittaville. Ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa sisällöt ovat keskeisiä, mutta niiden toteutusta koulutuksen aikana helpottaisi, kun asiat voitaisiin toteuttaa ammattikuljettajien näkökulmasta ja ammatilliset opinnot näihin integroiden.

Lisäksi määrämuotoiset suoritukset osittain päällekkäisinä kuljettajakoulutuksen ja ajokorttikoulutuksen kanssa nostavat kustannuksia tarpeettomasti.

Ajo- ja ammattipätevyyskoulutuksen kehittäminen. Työryhmän raportti 10/2014

Lausuntopyynnön liitteessä olevassa arviomuistiossa viitataan liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän raporttiin 10/2014, Ajo- ja ammattipätevyyskoulutuksen kehittäminen. Raportissa todetaan, että suomalainen ajokorttiopetus on säilynyt varsin muuttumattomana vuosikymmeniä.

Raportissa on tehty useita, kannatettavia ehdotuksia ajokorttikoulutuksen kehittämiseksi. Ammattipätevyyskoulutuksen osalta useat tehdyistä esityksistä on jo toteutettu nykyisissä säädöksissä. Raporttia valmisteltaessa ei niinkään ole käsitelty ammatillista kuljettajakoulutusta ajokorttisäädösten kehittämisen osalta, tältä osin siinä on keskitytty kuljettajia koskevien ammattipätevyysäädösten tarkasteluun. Kuljettajien perustason ammattipätevyys on yhtenä tutkinnon osana ammatillisissa tutkinnoissa, joissa edellytetään kuljettajan ammatin osaamista. Raportissa todetaan, että nykyinen vaiheittainen opetus monimutkaistaa ajokortin hankkimisprosessia ja lisää ajokortin hankkimisen kustannuksia sekä viranomaistehtäviä.

Raportti sisältää muutamia sellaisia ajokorttien hankintaan liittyviä esityksiä, jotka tukisivat myös ammatillisen kuljettajakoulutuksen kehittämistä, kuten monivaiheisesta ajokortin suorituksesta luopuminen ja ajo-oikeuden ikärajan alentaminen. Nämä tulisikin harkita toteutettavaksi ainakin ammatillisen kuljettajakoulutuksen osalta. Raportin mukaan ajoharjoittelumäärillä on osoitettu olevan onnettomuusriskiä vähentävä vaikutus. Raportissa todetaan, että ajoharjoittelumäärän lisäämiseksi on tärkeää, että B-luokan ajokortin kuljettajaopetus voitaisiin myös Suomessa aloittaa jo 16-vuotiaana.

Työryhmän tehtävänä oli arvioida ajo- ja ammattipätevyyskoulutuksen kehittämisen mahdollisuuksia. Raportissa todetaan, että uusia opetusmenetelmiä ja – mahdollisuuksia pitäisi voida hyödyntää nykyistä enemmän. Sähköiset oppimisympäristöt (E-opetus) on todettu kustannustehokkaiksi ajokorttiopetuksessa. Myös liikenteeseen liittyvän tiedon

18.11.2016

Dno 47/050/2016

omaksumiseen ja potentiaalisten vaarojen opettelemiseen digitaaliset ratkaisut tarjoavat hyvät mahdollisuudet.

Raportissa näkyy huoli ammattikuljettajien saatavuudesta ja todetaan, että saatavuutta voitaisiin parantaa sekä kansallista että kansainvälistä lainsäädäntöä kehittämällä.

Työryhmä ehdotti B-luokan vaiheistetusta ajokortin suorittamisesta luopumista. Laajemmat ajokorttisäädösten muutokset siinä on siirretty odottamaan säännösten kokonaisuudistusta.

Muiden maiden järjestelmiä ja vertailua

Raportissa on tarkasteltu muiden maiden ajokorttijärjestelmiä ja niissä on todettu olevan merkittäviäkin eroja. Ajokorttia koskevat kuljettajaopetusjärjestelmät voidaan jakaa kolmeen luokkaan: 1) perinteiset yksivaiheiset järjestelmät, 2) kaksivaiheiset järjestelmät ja 3) vaiheittaiset järjestelmät. Perinteiset yksivaiheiset järjestelmät ovat yleisiä Euroopassa. Suomessa liikenne rikkomusten seuraamusjärjestelmä otettiin käyttöön 1.1.1996. Sitä sovelletaan ankarammin uusiin kuljettajiin. Kolme liikenne rikkomusta vuoden sisällä tai neljä kahden vuoden sisällä johtavat ajokieltomenettelyyn. Arviointi osoitti järjestelmän rikkomuksia estävän vaikutuksen olleen pääosin tavoitteiden mukaista. Tämä on päätelty siitä, että uusien kuljettajien liikenne rikkomukset olivat vähentyneet järjestelmän käyttöönoton jälkeen.

Euroopan kolme liikenneturvallisinta maata ovat: Iso-Britannia, Hollanti ja Ruotsi. Niissä on käytössä perinteinen yksivaiheinen kuljettajaopetusjärjestelmä.

Iso-Britanniassa kuljettajaopetukselle (käytännön tai teorian) ei ole asetettu virallisia vaatimuksia. Ajokorttia hankkiva valitsee itse, harjoitteleeko hän itsenäisesti vai hyödyntääkö ammattimaista opetusta. Vaikka ammattimaista kuljettajaopetusta ei edellytetä, suurin osa osallistuu ammattiopetukseen läpäistäkseen vaativan ajokorttitutkinnon. Ennen ajokoetta harjoitellaan keskimäärin 40–50 tuntia. Väliaikaisen harjoitteluluvan edellytys on vähintään 17 vuoden ikä. Luvan perusteella ajokorttia hankkiva voi harjoitella toisen aikuisen (vähintään 21-vuotias, jolla on ollut ajokortti vähintään kolme vuotta) valvonnassa. Tutkintopainotteinen ajokortin hankintajärjestelmä ilman pakollista ajokorttiin tähtävää opetusta mahdollistaa yksilöllisen opetuksen sekä koulutuksen järjestämisen vapaammin. Raportissa todetaan, että autokouluille järjestelmä mahdollistaisi uusien opetusmenetelmien käyttöönoton. Ajokorttia hankittaessa osaamista voitaisiin vapaammin hankkia eri yhteyksissä.

Pääjohtaja
Aulis Pitkälä

Yli-insinööri Timo Repo

JAKELU

Opetus- ja kulttuuriministeriö, ammatillisen koulutuksen osasto